

**ภาระหนี้สินของข้าราชการหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556:
กรณีศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม***

**Debt of Government Officers after the 2013 Salary Policy: A Case Study of the Office of the
Permanent Secretary, Ministry of Natural Resources and Environment**

วนิดา วิศิษฐ์วรการ (Wanida Visitwarakorn)**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องภาระหนี้สินของข้าราชการหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556: กรณีศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาระหนี้สินของข้าราชการทั้งก่อนและหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556 และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาระหนี้สินของข้าราชการหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการสำนักงานปลัด กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการทดสอบไคสแควร์ ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังจากการดำเนินนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556 ภาระหนี้สินของข้าราชการเปลี่ยนแปลงไป โดยข้าราชการส่วนใหญ่ที่มีภาระหนี้สินเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 58.8 ในขณะที่ข้าราชการที่มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 32.2 และข้าราชการที่มีภาระหนี้สินลดลง มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 9.0 ซึ่งผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาระหนี้สินของข้าราชการ พบว่า 1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประเภทข้าราชการ 2) ปัจจัยด้านครัวเรือน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และ 3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สถานที่ปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินของข้าราชการ

Abstract

This research of debt of government officers after the 2013 salary policy intend 1) to study both before and after of the debt of government officers and 2) to identified the factors influencing after the debt of government officers. In order to achieve the objective of this paper, Population are government officers of the Office of the Permanent Secretary, Ministry of

* เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่วิทยานิพนธ์แก่ผู้ที่สนใจ

Publishing of Thesis for interested parties.

**

นิสิตปริญญาโทหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน 08 9445 6168 Email: wanidavisit@hotmail.com อาจารย์ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดร.ธัญญ์ วงศ์สายเชื้อ และอาจารย์ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ดร. จุฑาทิพย์ ถาวรรัตน์

Students of Master of Arts in Human and Community Resource Development Kasetsart University Kamphaeng Sean Campus Phone Number : 08 9445 6168 Email: wanidavisit@hotmail.com Major Advisor Dr. Thanut Wongsachue and Co-advisor Dr. Chutathip Thawornratana.

Natural Resources and Environment. It used stratified sampling and Questionnaires as tool of this research the methodology and it used both descriptive statistics as well as Chi-square test of association. It found that the debt of government officers before the 2013 salary policy remain stable accounted for 58.8%, the debt increased accounted for 32.2% and decreased accounted for 9.0% after the 2013 salary policy. Moreover, it found the factors influencing the debt of government officers that comprises of 1) Personal factor consists of gender, married status, education level and government officer categories 2) Household factor consists of the responsibility of household expenses and 3) Environment factor consists of work place.

บทนำ

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 60 ต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2554 มีนโยบายเร่งด่วน คือ การดำเนินการให้ผู้ที่ยังการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีรายได้ต่อเดือน ไม่น้อยกว่า 15,000 บาท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เพิ่มการใช้จ่ายภายในประเทศ สร้างสมดุลและความเข้มแข็งอย่างมีคุณภาพให้แก่ระบบเศรษฐกิจมหภาค ต่อมา ครม. มีมติ เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2554 เห็นชอบร่างระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วย “การเบิกจ่ายเงินเพิ่มการครองชีพชั่วคราวของข้าราชการและลูกจ้างประจำของส่วนราชการ ” ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ ซึ่งกำหนดให้ผู้มีคุณสมบัติตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ได้รับเงินเพิ่มการครองชีพรวมกับเงินเดือนแล้วต้องมีรายได้ไม่น้อยกว่า 15,000 บาท ในขณะที่ผู้มีคุณสมบัติต่ำกว่าปริญญาตรี ต้องมีรายได้ (เงินเดือนรวมเงินเพิ่ม) ไม่น้อยกว่า 9,000 บาท และในการประชุม ครม. เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2555 สำนักงาน ก.พ. เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบแนวทางดำเนินการที่ได้ปรับปรุงใหม่เกี่ยวกับอัตราเงินเดือนแรกบรรจุ โดยสรุปอัตราเงินเดือนแรกบรรจุเมื่อปรับใหม่ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 อัตราเงินเดือนแรกบรรจุของข้าราชการพลเรือน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษาที่สำเร็จ	อัตราเงินเดือน แรกบรรจุเดิม	หน่วย: บาท	
		ตั้งแต่	ตั้งแต่
		1 ม.ค. 56	1 ม.ค. 57
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	7,620	8,300	9,400
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	9,300	10,200	11,500
ปริญญาตรี	11,680	13,300	15,000
ปริญญาโท	15,300	16,400	17,500
ปริญญาเอก	19,000	20,000	21,000

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2555)

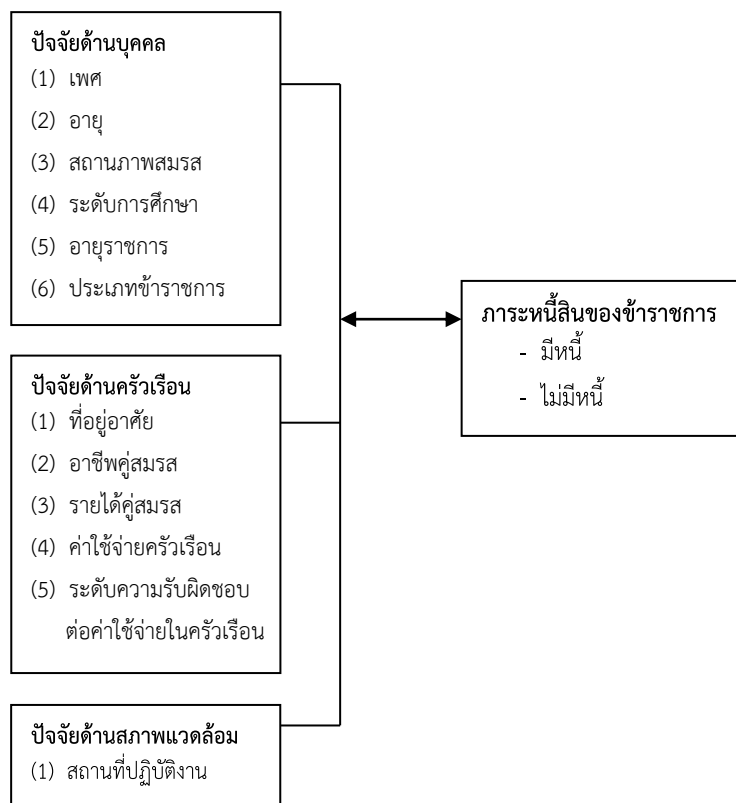
นอกจากนี้ ให้ปรับเงินเดือนชดเชยให้ผู้ได้รับผลกระทบ 2 ครั้ง ให้มีผลบังคับใช้พร้อมกับการปรับอัตราเงินเดือนแรกบรรจุในปีที่ 1 และปีที่ 2 โดยปรับเงินเดือนชดเชยให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายผู้เข้ารับราชการในตำแหน่งระดับแรกบรรจุก่อนวันที่อัตราเงินเดือนแรกบรรจุที่ปรับใหม่ มีผลบังคับอย่างน้อย 10 ปี อนึ่ง จากข้อมูลภาวะการครองชีพของข้าราชการพลเรือนสามัญของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2555) ครอบครัวข้าราชการมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2554 - 2556 ยุทธศาสตร์ที่ 4 “การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ” ซึ่งมีเป้าประสงค์ให้ข้าราชการมีความรู้ด้านการบริหารจัดการเงิน มีความรู้ความเข้าใจและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน ซึ่งได้กำหนดให้ “ปัญหาหนี้สิน” ของข้าราชการเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของการดำเนินการแสดงให้เห็นว่า ส่วนงานราชการให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการอย่างต่อเนื่อง

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาภาระหนี้สินของข้าราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลังจากการดำเนินนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556 เนื่องจากข้อมูลกำลังคนภาครัฐของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2555) บ่งชี้ว่า กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจำนวนข้าราชการพลเรือนสามัญ ทั้งหมด 10,343 คน (คิดเป็นร้อยละ 2.85 ของจำนวนข้าราชการพลเรือนทั้งหมด) มากเป็นลำดับที่ 7 จาก 19 ส่วนราชการ (18 กระทรวง และสำนักงานกฤษฎีกา) ซึ่งถือว่าเป็นกระทรวงขนาดใหญ่ประกอบด้วย สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานเดียวในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีข้าราชการกระจายอยู่ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำให้สามารถเปรียบเทียบภาระหนี้สินของข้าราชการที่ปฏิบัติงานในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น การศึกษาภาระหนี้สินของข้าราชการหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556 จะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่อหนี้ของข้าราชการ รวมถึงภาระหนี้สินทั้งก่อนและหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาระหนี้สินของข้าราชการสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีภาระหนี้สิน ทั้งก่อนและหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาระหนี้สินของข้าราชการสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ ข้าราชการสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวนทั้งสิ้น 1,663 คน จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548) ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ไม่ควรต่ำกว่า 323 คน แต่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่าง เป็น 400 คน จากประชากรทั้งหมด ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) กล่าวคือ การสุ่มแบบแบ่งชั้น หรือแบ่งเป็นพวๆ เป็นการจัดหน่วยต่างๆ ของประชากรที่มีลักษณะเหมือนกันเอาไว้ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งชั้นภูมิของตัวแปรสถานที่ปฏิบัติงาน แบ่งเป็นข้าราชการที่ปฏิบัติงานในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยอาศัยกรอบแนวคิด ทฤษฎีรวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความถาม ครอบคลุมเนื้อหาและการใช้ภาษา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ กับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะที่คล้ายคลึง กับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน

30 คน จากนั้น จัดข้อสงสัยที่ทางกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามไม่เข้าใจในคำถามเป็นข้อๆ และนำมาปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้ง (เนื่องจากข้อคำถามเป็นการให้เลือกตอบและตอบข้อเท็จจริงจึงไม่จำเป็นต้องหาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น) โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อายุราชการ ประเภทข้าราชการ และรายได้ต่อเดือน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ และให้กรอกข้อมูลตามความเป็นจริง จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่องจำนวนบุคคลในครัวเรือน อาชีพคู่สมรส รายได้ของคู่สมรส และค่าใช้จ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ จำนวน 1 ข้อ และให้กรอกข้อมูลตามความเป็นจริง จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่องสถานที่ปฏิบัติงาน โดยลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาระหนี้สินของข้าราชการ ในเรื่องภาระหนี้สินของข้าราชการ ก่อนและหลังนโยบาย และสาเหตุของการเป็นหนี้ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ และให้กรอกข้อมูลตามความเป็นจริง จำนวน 2 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นข้าราชการในสังกัดของสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ไปยังสำนักต่างๆ และรวบรวมแบบสอบถามโดยผู้วิจัยเอง สำหรับผู้ที่ไม่ตอบกลับมาทวงถามไปอีกครั้งในระยะเวลา 15 วัน เมื่อได้รับแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วเข้าสู่การประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการนำเสนอข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา โดยนำมาบรรยายถึงลักษณะของข้อมูลที่เก็บมาได้ (ทั้งในรูปแบบของตาราง ข้อความ แผนภูมิ หรือกราฟต่างๆ) ประกอบด้วย 1) การแจกแจงความถี่จากค่าร้อยละ 2) การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางจากค่าเฉลี่ย และ 3) การวัดการกระจาย จากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Test of Association) ด้วยไคสแควร์ (Chi-Square) เป็นการทดสอบเพื่อศึกษาว่าตัวแปรต่างๆ สัมพันธ์กันหรือไม่ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ละคู่ ซึ่งตัวแปรแต่ละตัว อาจจำแนกออกเป็นหลายกลุ่ม หรือหลายพวกที่แจกแจงอยู่ในตารางมิติต่างๆ การแจกแจงไคสแควร์เป็นการเปรียบเทียบเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น กับตัวแปรตาม

ผลการศึกษา

1. ภาระหนี้สินของข้าราชการก่อนและหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ.2556

การศึกษาภาระหนี้สินของข้าราชการ ก่อนและหลังนโยบายเงินเดือน จำนวนทั้งสิ้น 379 ราย ดังตารางที่ 2 พบว่า ภาระหนี้สินก่อนนโยบายข้าราชการส่วนใหญ่มีหนี้สิน จำนวน 323 ราย (คิดเป็นร้อยละ 85.2) โดยข้าราชการที่ไม่มีภาระหนี้สิน จำนวน 56 ราย (คิดเป็นร้อยละ 14.8) การเปลี่ยนแปลงของภาระหนี้สินหลัง

นโยบายเงินเดือน พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินเท่าเดิม จำนวน 190 ราย (คิดเป็นร้อยละ 58.8) ข้าราชการที่มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น จำนวน 104 ราย (คิดเป็นร้อยละ 32.2) และข้าราชการที่มีภาระหนี้สินลดลง จำนวน 29 ราย (คิดเป็นร้อยละ 9) ดังนั้น ผลการสำรวจภาระหนี้สินของข้าราชการหลังนโยบายเงินเดือน พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีหนี้สิน จำนวน 341 ราย (คิดเป็นร้อยละ 90) โดยข้าราชการที่ไม่มีภาระหนี้สินมี จำนวน 38 ราย (คิดเป็นร้อยละ 10)

ตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับภาระหนี้สินของข้าราชการ

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ภาระหนี้สินก่อนการปรับเงินเดือน		
- มี	323	85.2
- ไม่มี	56	14.8
ภาระหนี้สินหลังการปรับเงินเดือน		
- เพิ่มขึ้น	104	32.2
- เท่าเดิม	190	58.8
- ลดลง	29	9.0
ภาระหนี้สินหลังการปรับเงินเดือน		
- มี	341	90.0
- ไม่มี	38	10.0

การเปรียบเทียบภาระหนี้สินก่อนและหลังนโยบายเงินเดือน ดังตาราง ที่ 3 พบว่า ภาระหนี้สินหลังนโยบายเงินเดือนมีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินก่อนนโยบายเงินเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยข้าราชการที่มีภาระหนี้สินก่อนนโยบายเงินเดือนยังคงมีภาระหนี้สินอยู่คิดเป็นร้อยละ 99.7 และไม่มีภาระหนี้สินหลังนโยบายเงินเดือน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ของข้าราชการที่มีภาระหนี้สินก่อนนโยบายเงินเดือน ขณะที่ข้าราชการที่ไม่มีภาระหนี้สินก่อนนโยบายเงินเดือน แต่ภายหลังนโยบายเงินเดือนมีภาระหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 33.9 โดยข้าราชการที่ไม่มีภาระหนี้สินทั้งก่อนและหลังนโยบายเงินเดือน คิดเป็นร้อยละ 66.1 ของข้าราชการที่มีภาระหนี้สินก่อนนโยบายเงินเดือน กรณีดังกล่าว บ่งชี้ว่า นโยบายเงินเดือนส่งผลให้ข้าราชการมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น โดยข้าราชการส่วนใหญ่ที่มีภาระหนี้สินก่อนนโยบายเงินเดือนยังคงมีภาระหนี้สินอยู่ ขณะที่ข้าราชการที่ไม่มีภาระหนี้สินก่อนนโยบายเงินเดือนมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าการปรับเงินเดือนเพิ่มขึ้นตามนโยบายรัฐบาล ส่งผลให้ข้าราชการยอมที่จะก่อหนี้มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 3 ภาระหนี้สินหลังนโยบายเงินเดือน เมื่อพิจารณาเฉพาะมีหนี้สินและไม่มีหนี้สิน

n: 379

ภาระหนี้สินก่อนนโยบาย	ภาระหนี้สินหลังนโยบาย		Chi-Square (Sig)
	มีหนี้สิน	ไม่มีหนี้สิน	
มีหนี้สิน	322 (99.7%)	1 (0.3%)	228.79 (0.00)
ไม่มีหนี้สิน	19 (33.9%)	37 (66.1%)	

การเปรียบเทียบภาระหนี้สินก่อนและหลังนโยบายเงินเดือน ดังตารางที่ 4 พบว่า การเปลี่ยนแปลงของภาระหนี้สินหลังนโยบายเงินเดือนมีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินก่อนนโยบายเงินเดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 โดยข้าราชการที่มีภาระหนี้สินอยู่ก่อนนโยบายเงินเดือนมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 32.2 มีภาระหนี้สินเท่าเดิมคิดเป็นร้อยละ 58.8 และมีภาระหนี้สินลดลงคิดเป็นร้อยละ 9.0 ของข้าราชการที่มีภาระหนี้สินก่อนนโยบายเงินเดือน ทั้งนี้ข้าราชการที่ไม่มีภาระหนี้สินอยู่ก่อนนโยบายเงินเดือนมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 32.1 และข้าราชการร้อยละ 67.9 ของข้าราชการที่ไม่มีภาระหนี้สินก่อนนโยบายเงินเดือน ไม่มีภาระหนี้สินหลังนโยบายเงินเดือน กรณีดังกล่าวบ่งชี้ว่า การดำเนินนโยบายเงินเดือนส่งผลให้ข้าราชการมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากข้าราชการก่อนนี้เพื่อการบริโภค เพื่อเหตุฉุกเฉิน และเพื่อลงทุนแสวงหากำไรและการก่อหนี้ขึ้นเนื่องจากได้รับความสะดวก การดำเนินนโยบายเงินเดือนส่งผลให้ข้าราชการมีเงินเดือนเพิ่มขึ้น ดังนั้นข้าราชการจึงมีศักยภาพในการก่อหนี้ในปริมาณที่มากขึ้นและส่งผลให้ภาระหนี้สินของข้าราชการภายหลังนโยบายเงินเดือนเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 4 ภาระหนี้สินหลังนโยบายเงินเดือน เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของภาระหนี้สิน (n: 379)

ภาระหนี้สินก่อน นโยบาย	การเปลี่ยนแปลงของภาระหนี้สิน หลังนโยบาย			Chi-Square (Sig)
	เพิ่มขึ้น	เท่าเดิม	ลดลง	
มีหนี้สิน	104 (32.2%)	190 (58.8%)	29 (9.0%)	5.67 (0.059)
ไม่มีหนี้สิน	18 (32.1%)	38 (67.9%)	0 (0.0%)	

จากข้อมูลข้าราชการที่มีหนี้ จำนวน 341 ราย พบว่า วัตถุประสงค์ในการก่อหนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วนที่สำคัญ ดังตารางที่ 5 ประกอบด้วยหนี้สินเพื่อการบริโภค หนี้สินเพื่อเหตุฉุกเฉิน หนี้สินเพื่อความสะดวก และหนี้สินเพื่อการลงทุน

ตารางที่ 5 การผ่อนชำระหนี้สินหลังนโยบายเงินเดือน (n: 341)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ*
หนี้สินเพื่อการบริโภค	306	89.74
- เพื่อซื้อ/ซ่อมแซมยานพาหนะ	218	63.74
- เพื่อซื้อ/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	183	53.51
- เพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน	141	41.23
หนี้สินเพื่อเหตุฉุกเฉิน	49	14.33
- เพื่อเป็นค่ารักษาพยาบาล	49	14.33
หนี้สินเพื่อความสะดวก	129	37.72
- หนี้บัตรเครดิต/บัตรกดเงินสด	129	37.72
หนี้สินเพื่อการลงทุน	167	48.83
- เพื่อเป็นค่าเล่าเรียน	107	31.29
- เพื่อซื้อ/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	55	16.08
- เพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน	46	13.45

หมายเหตุ: * ร้อยละของจำนวนข้าราชการฯ ที่มีภาระหนี้สินทั้งหมด 341 คน

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อภาระหนี้สินของข้าราชการหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ.2556

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อภาระหนี้สินของข้าราชการสำนักงานกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556 จากตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อายุราชการ ประเภทข้าราชการ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่อยู่อาศัย อาชีพคู่สมรส รายได้คู่สมรส ค่าใช้จ่ายครัวเรือน ระดับความรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายครัวเรือน และสถานที่ปฏิบัติงาน พบว่า

เพศ กับ ภาระหนี้สินของข้าราชการ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยข้าราชการเพศชายมีส่วนในการเป็นหนี้มากกว่าข้าราชการเพศหญิง เห็นได้จากข้าราชการเพศชายมีส่วนการเป็นหนี้ถึงร้อยละ 95.2 ในขณะที่ข้าราชการเพศหญิงมีส่วนการเป็นหนี้ที่น้อยกว่าที่ร้อยละ 86.6

อายุ กับ ภาระหนี้สินของข้าราชการ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งนี้ จากข้อมูลพบว่า ข้าราชการที่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีส่วนการเป็นหนี้สูงสุดที่ร้อยละ 94.2 รองลงมา คือ ข้าราชการที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี และข้าราชการที่อายุระหว่าง 35 – 40 ปี มีส่วนการเป็นหนี้ที่ร้อยละ 90.2 และ 87.6 ตามลำดับ โดยข้าราชการที่มีอายุตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไป มีส่วนการเป็นหนี้ต่ำสุดที่ร้อยละ 87.2

สถานภาพสมรส กับ ภาระหนี้สินของข้าราชการ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยข้าราชการที่สมรสแล้วมีส่วนในการเป็นหนี้มากกว่า ข้าราชการที่มีสถานภาพโสดและอื่นๆ (หม้าย หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่) เห็นได้จากข้าราชการที่สมรสแล้วมีส่วนการเป็นหนี้ ถึงร้อยละ 92.2 ในขณะที่ข้าราชการที่มีสถานภาพโสดและอื่นๆ มีส่วนการเป็นหนี้ที่ร้อยละ 85.8

ระดับการศึกษา กับ ภาระหนี้สินของข้าราชการ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยข้าราชการที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและต่ำกว่า มีสัดส่วนในการเป็นหนี้มากกว่าข้าราชการที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป ดังเห็นได้จากข้าราชการที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและต่ำกว่ามีสัดส่วนการเป็นหนี้ถึงร้อยละ 92.5 ในขณะที่ข้าราชการที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีสัดส่วนการเป็นหนี้ร้อยละ 84.2

อายุราชการ กับ ภาระหนี้สินของข้าราชการ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ จากข้อมูล พบว่า ข้าราชการที่มีอายุราชการระหว่าง 16 – 25 ปี มีสัดส่วนการเป็นหนี้สูงสุดที่ร้อยละ 94.4 รองลงมา คือ ข้าราชการที่มีอายุราชการระหว่าง 6 – 15 ปี และข้าราชการที่อายุราชการตั้งแต่ 26 ปี ขึ้นไป มีสัดส่วนการเป็นหนี้ที่ร้อยละ 90.4 และ 89.1 ตามลำดับ โดยข้าราชการที่มีอายุราชการไม่เกิน 5 ปี มีสัดส่วนการเป็นหนี้ต่ำสุดที่ร้อยละ 86.6

ประเภทข้าราชการ กับ ภาระหนี้สินของข้าราชการ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยข้าราชการประเภทอำนวยการมีสัดส่วนในการเป็นหนี้มากกว่าข้าราชการประเภทวิชาการ ดังเห็นได้จากข้าราชการประเภทอำนวยการมีสัดส่วนการเป็นหนี้ถึงร้อยละ 93.9 ในขณะที่ข้าราชการประเภทวิชาการมีสัดส่วนการเป็นหนี้ที่ร้อยละ 85.7

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กับ ภาระหนี้สินของข้าราชการ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ จากข้อมูล พบว่า ข้าราชการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 16,000 บาท มีสัดส่วนการเป็นหนี้สูงสุดที่ร้อยละ 91.4 รองลงมา คือ ข้าราชการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 33,000 บาท ขึ้นไปและข้าราชการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 23,001 – 32,999 บาท มีสัดส่วนการเป็นหนี้ที่ร้อยละ 91.1 และ 89.0 ตามลำดับ โดยข้าราชการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 16,001 – 22,999 บาท มีสัดส่วนการเป็นหนี้ต่ำสุดที่ร้อยละ 88.5

ประเภทที่พักอาศัย กับ ภาระหนี้สินของข้าราชการ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ จากข้อมูล พบว่า ข้าราชการที่มีที่พักอาศัยของตนเองหรือคู่สมรมีสัดส่วนการเป็นหนี้สูงสุดที่ร้อยละ 92.1 สูงกว่าข้าราชการที่ไม่มีที่พักอาศัยของตนเองหรือคู่สมรส ซึ่งมีสัดส่วนการเป็นหนี้เพียงร้อยละ 87.6

อาชีพคู่สมรส กับ ภาระหนี้สินของข้าราชการ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ จากข้อมูล พบว่า ข้าราชการที่คู่สมรสประกอบอาชีพอื่นๆ มีสัดส่วนการเป็นหนี้สูงสุดที่ร้อยละ 94.4 รองลงมา คือ ข้าราชการที่มีคู่สมรสมีอาชีพรับราชการ มีสัดส่วนการเป็นหนี้เพียงร้อยละ 90.1 ในขณะที่ข้าราชการที่ไม่มีคู่สมรส มีสัดส่วนการเป็นหนี้เพียงร้อยละ 85.5

รายได้คู่สมรส กับ ภาระหนี้สินของข้าราชการ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ จากข้อมูล พบว่า ข้าราชการที่คู่สมรมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาทมีสัดส่วนการเป็นหนี้สูงสุดที่ร้อยละ 100 รองลงมา คือ ข้าราชการที่คู่สมรมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 25,001 – 35,000 บาท และข้าราชการที่คู่สมรมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 – 25,000 บาท มีสัดส่วนการเป็นหนี้ที่ร้อยละ 94.2 และ 92.2 ตามลำดับ โดยข้าราชการที่คู่สมรมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 35,000 บาท มีสัดส่วนการเป็นหนี้ต่ำสุดที่ร้อยละ 90.2

ค่าใช้จ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน กับ ภาระหนี้สินของข้าราชการ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ จากข้อมูล พบว่า ข้าราชการที่มีค่าใช้จ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 35,001 บาท มีสัดส่วนการเป็นหนี้สูงสุดที่ร้อยละ 94.5 รองลงมา คือ ข้าราชการที่มีค่าใช้จ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 – 25,000 บาท และข้าราชการที่มีค่าใช้จ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท มีสัดส่วนการเป็นหนี้ที่ร้อยละ 94.0 และ 93.3 ตามลำดับ โดยข้าราชการที่มีค่าใช้จ่ายครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 25,001 – 35,000 บาท มีสัดส่วนการเป็นหนี้ต่ำสุดที่ร้อยละ 85.4

ความรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายครัวเรือน กับภาระหนี้สินของข้าราชการ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยข้าราชการที่มีภาระความรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายครัวเรือนมีโอกาสในการเป็นหนี้มากกว่าข้าราชการที่มีผู้อื่นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายครัวเรือนแทนทั้งหมด ดังเห็นได้จากข้าราชการที่มีความรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายครัวเรือนบางส่วน และรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายครัวเรือนเองทั้งหมด มีสัดส่วนการเป็นหนี้ถึงร้อยละ 91.6 และ 91.2 ตามลำดับ ในขณะที่ข้าราชการที่มีผู้อื่นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายครัวเรือนทั้งหมดมีสัดส่วนการเป็นหนี้ที่ร้อยละ 63.2

สถานที่ปฏิบัติงาน กับ ภาระหนี้สินของข้าราชการ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยข้าราชการที่ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคมีโอกาสในการเป็นหนี้มากกว่าข้าราชการที่ปฏิบัติงานในส่วนกลาง ดังเห็นได้จาก ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคมีสัดส่วนการเป็นหนี้ถึงร้อยละ 92.1 ในขณะที่ข้าราชการที่ปฏิบัติงานส่วนกลางมีสัดส่วนการเป็นหนี้ที่ร้อยละ 75.5

การอภิปรายผล

1. ภาระหนี้สินของข้าราชการก่อนและหลังการดำเนินนโยบายเงินเดือน พ.ศ.2556

จากการศึกษาภาระหนี้สินของข้าราชการสำนักงานกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า หลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556 พบว่า ข้าราชการส่วนใหญ่ยังคงภาระหนี้สินเท่าเดิม อย่างไรก็ตามภาระหนี้สินของข้าราชการหลายคนเพิ่มขึ้น สะท้อนจากภาระการผ่อนชำระหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนของข้าราชการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จากผลการวิจัยซึ่งบ่งชี้สาเหตุสำคัญในการก่อหนี้ตามวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ตามลำดับ ดังนี้

การก่อหนี้เพื่อการบริโภค โดยเฉพาะการก่อหนี้เพื่อซื้อหรือซ่อมแซมยานพาหนะ เพื่อซื้อหรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัย และการก่อหนี้เพื่อใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน ซึ่งการที่ข้าราชการมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขึ้นเงินเดือน ในอีกแง่หนึ่งข้าราชการจะมีศักยภาพในการผ่อนชำระหนี้สินเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ รัชนิกร วงศ์จันทร์ (2554) ที่กล่าวถึงการก่อหนี้เพื่อการบริโภคว่า จะช่วยให้บุคคลสามารถซื้อสินค้าหรือบริการที่มีราคาสูงเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอนาน ดังนั้น การก่อหนี้จะช่วยทำให้สามารถซื้อสิ่งจำเป็นดังกล่าวได้เร็วขึ้น เป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของบุคคลให้ดีขึ้น

การก่อหนี้เพื่อการลงทุน ข้าราชการให้ความสำคัญกับการลงทุนในด้านการศึกษาของตนเองและบุคคลในครัวเรือนมากที่สุด รองลงมา คือ การซื้อสังหาริมทรัพย์/อสังหาริมทรัพย์เพื่อเก็งกำไร และการลงทุนประกอบธุรกิจ ตามลำดับ โดยมีเป้าหมายหลักในการสร้างความมั่งคั่ง มั่นคงให้กับชีวิตของบุคคลและครอบครัว นอกจากนี้ การก่อหนี้เพื่อการลงทุนยังเป็นการนำเงินที่ได้จากการกู้ยืมไปสร้างผลตอบแทนที่สูงกว่า สอดคล้อง

ทฤษฎีความต้องการถือเงินเพื่อแสวงหากำไรของ John Maynard Keynes (อ้างถึงใน วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, 2553) และ Reilly (1992) (อ้างถึงใน จิรัตน์ สังข์แก้ว, 2544)

การก่อหนี้สินอันเนื่องมาจากการได้รับความสะดวกจากการใช้บริการ ข้าราชการร้อยละ 33.9 มีหนี้สินที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตเงินสด ซึ่งหนี้สินดังกล่าวจะเป็นหนี้ระยะสั้นและชั่วคราว เนื่องจากการใช้บริการบัตรเครดิตหรือบัตรเครดิตเงินสดจะทำให้ข้าราชการได้รับความสะดวกและมีความปลอดภัยสูงกว่าการถือเงินสดไว้ใช้จ่าย สอดคล้องกับ รัชนิกร วงศ์จันทร์ (2554) กล่าวว่าบุคคลก่อหนี้เพื่อความสะดวกและให้ประโยชน์อื่นเพิ่มเติมมากกว่าการใช้เงินสด เช่น หนี้ที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตแทนเงินสดในการจ่ายชำระค่าสินค้าและบริการจะมีความสะดวกและปลอดภัยกว่าการใช้เงินสด ทำให้บุคคลไม่จำเป็นต้องพกพาเงินสดติดตัวจำนวนมาก ซึ่งอาจไม่ปลอดภัยและเสี่ยงต่อการสูญหายได้

หนี้สินเพื่อเหตุฉุกเฉิน ข้าราชการร้อยละ 12.9 มีหนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืมไปเป็น ค่ารักษาพยาบาล สอดคล้องความต้องการถือเงิน เพื่อใช้จ่ายเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดคิดไว้ล่วงหน้า ตามทฤษฎีความต้องการถือเงินเพื่อเหตุฉุกเฉินของ John Maynard Keynes ซึ่งอธิบายว่าความไม่แน่นอนของรายได้และรายจ่ายในอนาคตส่งผลให้บุคคลต้องถือเงินจำนวนหนึ่งเพื่อใช้จ่ายในทันทีเมื่อถึงคราวจำเป็น เช่น กรณีเกิดอุบัติเหตุ อุทกภัย ซึ่งทำให้บ้านเรือนเสียหาย หรือเจ็บป่วยกะทันหันต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล สอดคล้องกับ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (2554) ซึ่งได้กล่าวถึง หนี้สินที่เกิดจากกรณีฉุกเฉินเช่นการเจ็บป่วยต้องรักษาในโรงพยาบาล อุบัติเหตุ ฯลฯ ว่าเป็นหนี้สินที่เกิดจากความจำเป็นและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น การก่อหนี้จึงเป็นแหล่งเงินสำรองที่บรรเทาความเดือนร้อนที่เกิดขึ้นได้

2. ปัจจัยที่มีผลต่อภาระหนี้สินของข้าราชการหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ.2556

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาระหนี้สินข้าราชการดังกล่าว สามารถนำมาอภิปรายผล ถึงปัจจัยที่มีผลต่อภาระหนี้สินของข้าราชการ ได้ดังนี้

เพศมีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินของข้าราชการสอดคล้องกับการศึกษาของ วิจิต จรุงสุจริตกุล (2547) ซึ่งได้ศึกษาภาระการมีหนี้สินของข้าราชการในกรุงเทพมหานคร และ ทิพพาศรี อินทะกุล (2547) ที่ศึกษามูลเหตุภาวะหนี้สินและความต้องการในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ในโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู ทั้งนี้ สัดส่วนของจำนวนข้าราชการเพศชายที่มีหนี้สิน มากกว่าสัดส่วนของจำนวนข้าราชการเพศหญิงที่มีหนี้ แสดงให้เห็นว่าข้าราชการเพศชายมีโอกาสมากกว่าข้าราชการเพศหญิง สอดคล้องกับ ทิพพาศรี อินทะกุล (2547)

สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินของข้าราชการสอดคล้องกับการศึกษาของ สุลักษณ์ เสี่ยงลักษณ์ (2554) ที่ศึกษาภาวะการมีหนี้สินและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินของข้าราชการตำรวจนำศิริวรรณ คงศิลา (2552) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ ภาวะหนี้สินของข้าราชการกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชันทวีวัฒนา และบางกอกน้อย และนุกุล ตรีเจริญ (2548) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน ทั้งนี้ สัดส่วนของจำนวนข้าราชการที่มีสถานภาพสมรสและมีหนี้สิน มากกว่าสัดส่วนของจำนวนข้าราชการซึ่งมีสถานะโสดและอื่นๆ ที่มีหนี้สิน แสดงให้เห็นว่าข้าราชการที่มีสถานภาพสมรสมีโอกาสในการก่อหนี้มากกว่าข้าราชการซึ่งมีสถานะอื่นๆ สอดคล้องกับ ศิริวรรณ คงศิลา (2552) และ นุกุล ตรีเจริญ (2548)

ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินของข้าราชการ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุลักษณ์ เสี่ยงมลักษณ์ (2554) ซึ่งศึกษาภาวะการมีหนี้สินและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินของข้าราชการตำรวจน้ำ ทั้งนี้ สัดส่วนของจำนวนข้าราชการที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่าและมีหนี้สินมากกว่าสัดส่วนของจำนวนข้าราชการซึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า และมีหนี้สิน แสดงให้เห็นว่าข้าราชการที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามีโอกาสในการก่อหนี้มากกว่าข้าราชการซึ่งมีระดับการศึกษาสูงกว่า แตกต่างจาก ดาว นามบัณฑิต (2542) ที่ศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ข้าราชการครูที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีโอกาสในการก่อหนี้สูงกว่าข้าราชการครูที่จบการศึกษาในระดับอื่น

ประเภทข้าราชการมีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินของข้าราชการ สอดคล้องกับความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินของข้าราชการตำรวจน้ำ สมมาตุ มหารักษ์ (2545) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา และ วิจิต จรุงสุจริตกุล (2547) ที่ศึกษา การมีหนี้สินของข้าราชการในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ สัดส่วนของจำนวนข้าราชการประเภทอำนวยการที่มีหนี้สิน มากกว่าสัดส่วนของจำนวนข้าราชการประเภทวิชาการที่มีหนี้สิน แสดงให้เห็นว่าข้าราชการประเภทอำนวยการมีโอกาสในการก่อหนี้มากกว่าข้าราชการประเภทวิชาการ

ระดับความรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินของข้าราชการ สอดคล้องกับการศึกษาของ ธิดา ว่องวันดี (2550) ที่ศึกษา ภาวะหนี้สินของข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลาง กรมศึกษา ข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลาง และ ศิริวรรณ คงศิลา (2552) ศึกษาเกี่ยวกับ ภาวะหนี้สินของข้าราชการกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน ทวีวัฒนา และบางกอกน้อย ทั้งนี้ ข้าราชการที่มีภาระรับผิดชอบค่าใช้จ่ายครัวเรือนทั้งในกรณีที่รับผิดชอบบางส่วนหรือรับผิดชอบทั้งหมด มีหนี้สินในสัดส่วนที่มากกว่าข้าราชการมีบุคคลอื่นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายครัวเรือนทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าข้าราชการที่มีภาระต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายครัวเรือน มีโอกาสในการก่อหนี้มากกว่าข้าราชการที่ไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายครัวเรือน

สถานที่ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับภาระหนี้สินของข้าราชการ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2535) (อ้างถึงใน วิจิต จรุงสุจริตกุล, 2547) ทั้งนี้ ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคและมีหนี้สิน มีสัดส่วนที่มากกว่าข้าราชการที่ปฏิบัติงานส่วนกลางและมีหนี้สิน แสดงให้เห็นว่าข้าราชการที่ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาค มีโอกาสในการก่อหนี้มากกว่าข้าราชการที่ปฏิบัติงานในส่วนกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ ธิดา ว่องวันดี (2550) ซึ่งศึกษาสภาพการมีหนี้สินของข้าราชการตำรวจในสังกัดส่วนกลาง พบว่า ข้าราชการตำรวจในส่วนกลางมีภาระหนี้สินน้อยกว่าข้าราชการตำรวจทั่วประเทศ

โดยสรุป แม้การขึ้นเงินเดือนจะทำให้ข้าราชการ มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งนอกจากจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการชำระหนี้สินของข้าราชการแล้ว การขึ้นเงินเดือนยังสามารถเพิ่มศักยภาพในการก่อหนี้ให้แก่ข้าราชการตามหลักการบริหารสินเชื่อ 5C's ซึ่งสถาบันการเงินจะพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity) ของผู้กู้ โดยสถาบันการเงินจะตรวจสอบความสามารถในการชำระหนี้ของผู้ขอกู้ว่ามีความสามารถที่จะชำระหนี้ได้ตามที่กำหนดระยะเวลาหรือไม่ ดังนั้น หากข้าราชการยังมีเหตุผลและความจำเป็นในการก่อหนี้ตามแนวคิดของรัชนีกร วงศ์จันทร์ (2554) คือ 1) การใช้จ่ายบริโภคหรือการบริโภคในครัวเรือน 2) ความต้องการหรือ

ช่องทางในการนำเงินที่ได้รับจากการกู้ยืมไปหาผลตอบแทนที่สูงกว่า 3) ความต้องการใช้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน และ 4) ได้รับความสะดวกจากบริการสินเชื่อ เช่น บัตรเครดิต/บัตรเครดิตเงินสด ข้าราชการก็จะพร้อมที่จะก่อหนี้จนกระทั่งข้าราชการมีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายดังกล่าวหรือไม่มีความต้องการก่อหนี้ดังกล่าวแล้ว

ข้อเสนอแนะ

ภาระหนี้สินของข้าราชการขึ้นอยู่กับรายได้ ความรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่าย และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมและก่อให้เกิดหนี้ ซึ่งการก่อหนี้มีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดี คือ ทำให้ข้าราชการสามารถเข้าถึงปัจจัยที่มีความจำเป็นได้เร็วกว่าการรอเก็บออมเพื่อให้ได้เงินมาใช้จ่าย หรือการก่อหนี้เพื่อนำไปลงทุนให้ได้รับผลตอบแทนที่สูงกว่าแต่ผลเสียจะเกิดขึ้นหากภาระหนี้สินของข้าราชการมีมากเกินไปเกินกว่าศักยภาพในการหารายได้มาผ่อนชำระ ดังนั้น การจะบรรเทาภาระหนี้สินของข้าราชการไม่ควรพิจารณาในประเด็นของการเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อการชำระหนี้เพียงอย่างเดียว แต่ควรพิจารณาถึงปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น การช่วยบรรเทาค่าใช้จ่ายที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือการลดภาระหนี้สินรายเดือนจากการซื้อทรัพย์สินโดยการจัดหาสวัสดิการ เป็นต้น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ปัจจัยที่นำมาวิเคราะห์ภาระหนี้สินของข้าราชการเป็นเพียงปัจจัยพื้นฐาน ซึ่งยังมีอีกหลายปัจจัยที่ยังไม่ได้นำมาวิเคราะห์ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาถึงพฤติกรรมการก่อหนี้ ของข้าราชการเพิ่มเติม นอกจากนั้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะกลุ่มข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เท่านั้น จึงทำให้เห็นภาระหนี้สินเพียงวงแคบๆ ซึ่งการศึกษาค้นคว้าต่อไปอาจศึกษาในกลุ่มข้าราชการที่กว้างมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. (2550). การวางแผนทางการเงิน “บริหารเงินอย่างมั่นคงสู่สภาพที่มั่งคั่ง” (Online). www.personnel.nu.ac.th. 27 กรกฎาคม 2556.
- จิรัตน์ สังข์แก้ว. (2544). การลงทุน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ดาว นามบัณฑิต. (2542). การศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิพพาสรี อินทะกุล. (2547). การศึกษามูลเหตุภาวะหนี้สินและความต้องการในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิตสาขารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวและเทคนิคการศึกษา, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ธิดา ว่องวันดี. (2550). การวิเคราะห์ภาวะหนี้สินของข้าราชการตำรวจ:กรณีศึกษาข้าราชการตำรวจในสังกัด ส่วนกลาง. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตรธุรกิจ), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. ครั้งที่พิมพ์ 4.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี อินเตอร์ พรินท์ จำกัด.
- นุกูล ตรีเจริญ. (2548). **ภาวะหนี้สินของนายทหารชั้นประทวนสังกัดกองบัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่
ต่อสู้อากาศยาน**. งานวิจัยวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัชนิกร วงศ์จันทร์. (2555). **การบริหารการเงินส่วนบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2535). **รายงานการสำรวจฐานะทางเศรษฐกิจของครู**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- วิจิต จรุงสุจริตกุล. (2547). **การศึกษาหนี้สินของข้าราชการในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2553). **หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศิริวรรณ คงศิลา. (2552). **ภาวะหนี้สินของข้าราชการกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาข้าราชการ
กรุงเทพมหานครสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน ทวีวัฒนา และบางกอกน้อย**. วิทยานิพนธ์
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมมาตุ มหารักษ์. (2547). **ภาวะหนี้สินของบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2545**. วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา. 16 (1): 107-115.
- สุลักษณ์ เสี่ยงลักษณ์. (2554). **ภาวะการมีหนี้สินและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหนี้สินของข้าราชการ
ตำรวจน้ำ**. สารนิพนธ์หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการโครงการ
สวัสดิการสังคม, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2555). **กำลังคนภาครัฐ 2555: ข้าราชการพลเรือนสามัญ**.
กรุงเทพมหานคร: ธีรานุสรณ์การพิมพ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). **สำรวจภาวะการครองชีพของข้าราชการพลเรือนสามัญ ปี 2555 (Online)**.
www.nso.go.th. 5 พฤษภาคม 2556.

ภาษาต่างประเทศ

- Reilly, F. K. (1992). **Investment**. 3rd ed. Fort Worth: Dryden Press
- Government pension fund. (2007). **Financial planning “smart up. freedom More”**
- Jirat Sungkaew. (2001). **Investment**. 4 editions Bangkok: Thammasat University.
- Dao Nambundit. (2000). **A Study of Debt Conditions and Opinion Towards Means for
Solving the Problems of the Teachers under the Department of General
Education in Nongbualumphu Province**. Thesis. Master of Education Program in
Educational Administration, Khon Kaen University.

- Tippasri Inakoon. (2004). **A study of causes and needs of debt solution among the teachers within jurisdiction of office of the vocational education commission, who joined the revolving fund for teachers' debt problem solution project.** Thesis Master of Science in Technical Education Vocational and Technical Education Management, King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok.
- Thida wongwandee. (2007). **Debt of Police Officers analysis : Case study of police officers in central office.** Thesis Master of Arts Program in Business, Thammasat University.
- Thanin Silpjaru. (2005). **Research and Analysis of Statistics Data by SPSS.** 4th Edition. Bangkok: We inter printing Co.Ltd.
- Nukul Treecharoen. (2005). **Debt of Swords of Anticraft Artillery Battalio. School of Public Administration,** Burapha University.
- Ratchaneekorn Wongjan. (2012) . **Personal Finance.** 2nd Edition. Bangkok: Stock Exchange of Thailand.
- Secretariat office of the Teachers council of 1990. **Surveyor's Report of teacher economic status.** Bangkok Thailand.
- Wichit Jarungutjaritkul. (2004). **The Study on Debt of Government Officer in Bangkok Metropolitan.** Thesis Master of Economics, Ramkhamhaeng University.
- Wanrak Mingmaneeakin. (2010). **Principle of Economic.** Bangkok: Thammasat University.
- Siriwan Kongsila. (2009). **Debt of Bangkok Metropolitan Administration Officers: Case study of Talingchan, Thaweewattana and Bangkoknoi District office.** Thesis of Master of Economics (Business Economics) Thammasat University.
- Sommart Maharak. (2003). **Debt of personnel's of Burapha University in 2002.** Journal of Education Burapha University . 16 (1): 107-115.
- Surak sakangrak. (2010). **Indebtedness and factors related to the indebtedness of marine police.** Master of Social Work in Social Welfare Administration, Huachiew Chalermprakiet University.
- Office of the civil service commission. (2011). **Government manpower in 2012 Ordinary Civil Servants.** Bangkok: Teeranusorn Printing.
- Surveyor of Ordinary civil Servants **Standard of Living in 2012** (Online). www.nso.go.th. 5 May 2013.